

IGAUNU-LATVIEŠU VĀRDNĪCA

EESTI-LÄTI SÕNARAAMAT

Latviešu valodas aģentūra / Läti keele agentuur

Atbildīgais redaktors / Vastutav toimetaja
Valts Ernštreits

Sastādītāji / Koostajad
Valts Ernštreits
Marika Muzikante
Maima Grīnberga

Rīga
Tallinn
2015

Atbildīgais redaktors

Valts Ernštreits

Sastādītāji

Valts Ernštreits, Marika Muzikante, Maima Grīnberga

Literārās redaktores

Gunta Kļava (latviešu valoda), Kerttu Kibermane (igauņu valoda)

Tehniskais atbalsts

Signis Vāvere

Konsultanti

Ojārs Bušs, Gunta Kļava, Karls Pajusalu, Pēters Pells, Inita Vītola, Tīts Reins Vītso

Recenzenti

Lembits Vaba, Guntars Godiņš

Projekta īstenošana

Jānis Valdmanis, Gunta Kļava, Inita Vītola, Laila Dergača

Vāka dizains

Anna Kārma

Makets

Merle Morlata

Vastutav toimetāja

Valts Ernštreits

Koostajad

Valts Ernštreits, Marika Muzikante, Maima Grīnberga

Keelelised toimetajad

Gunta Kļava (lāti keel), Kerttu Kibermann (eesti keel)

Tehniline tugi

Signis Vāvere

Nōustajad

Ojārs Bušs, Gunta Kļava, Karl Pajusalu, Peeter Päll, Inita Vītola, Tiit-Rein Viitso

Retsenseerijad

Lembit Vaba, Guntars Godiņš

Projekti elluviimine

Jānis Valdmanis, Gunta Kļava, Inita Vītola, Laila Dergača

Kaane kujundus

Anna Kaarma

Kūljendus

Merle Moorlat

Vārdnīca tapusi ar Igaunijas-Latvijas programmas finansiālu atbalstu.
Sōnaraamatu vāļjaandmist on toetanud Eesti-Lāti programm.

Latvian, Estonian and Lithuanian
Part-financed by the European Regional Development Fund

European Union

Latviešu valodas
aģentūra

© Latviešu valodas aģentūra, 2015

© V. Ernštreits, M. Muzikante, M. Grīnberga, 2015

© Eesti keele Sihtasutus (izdevums/vāļjaanne), 2015

Druka / Trūkk

AS Pakett

ISBN 978-9985-79-626-9

SATURS

SISUKORD

Ievads / Sissejuhatavat 7

Šķirkļa struktūra / Sõnaartikli struktuur 8

Ieskats igauņu valodas vārdu locīšanā / Ülevaade eesti keele sõnade muutmisest 12

Leksikogrāfijas avoti / Leksikograafilised allikad 18

Igauņu-latviešu vārdnīca / Eesti-läti sõnaraamat 19

Vietvārdu saraksts / Valimik kohanimetid 1087

IEVADS

SISSEJUHATAVAT

Igauņu-latviešu vārdnīca ir palīglīdzeklis tulkotājam, kā arī visiem, kuri vēlas apgūt igauņu vai latviešu valodu. Tās mērķis ir atainot igauņu valodas vārdu nozīmes, lietojumu un šo vārdu tulkošanas iespējas. Šajā nolūkā vārdnīca ilustrēta ar piemēriem – salikteniem, frāzēm un frazeoloģismiem.

Piemēriem ir svarīga loma vārda nozīmes un lietojuma izpratnē, jo bieži vien tulkojumā nozīme netiek atspoguļota pietiekami daudzpusīgi (piemēram, **ūhtsus** vienotība ~ **perekonna ūhtsus** ģimenes vienotība ~ **sõprus eeldab huvide ūhtsus** draudzības priekšnoteikums ir vienotas intereses).

Vārdnīcas šķirkļa vārdu atlasē pamatā ir vārdu sastopamības biežuma dati no Igauņu valodas apvienotā korpusa. Vārdnīcā iekļauti vairāk nekā 40 000 šķirkļu, un tās paplašinātā un pastāvīgi papildinātā versija atrodama tīmekļa vietnē www.ee-lv.lv.

Eesti-lāti sõnaraamat on abivahend tõlkijaile ja kõigile, kes soovivad omandada eesti või läti keelt. Sõnaraamatu eesmärk on kajastada eesti sõnade tähendust, kasutamist ja läti keelde tõlkimise võimalusi. Sel eesmärgil esitatakse sõnaraamatus ohtralt liitsõnu, püsi-väljendeid ja fraseologisme ning muud näitematerjali sõnade tegeliku kasutuse kohta. Näidetel on tähtis koht sõna tähenduse ja kasutuse mõistmisel, sest tihtipeale ei kajasta läti vaste märksõna tähendusvälja kogu mitmekülsust (näiteks **ūhtsus** vienotība ~ **perekonna ūhtsus** ģimenes vienotība ~ **sõprus eeldab huvide ūhtsus** draudzības priekšnoteikums ir vienotas intereses).

Märksõnastik on valitud vastavalt sõnade esinemissagedusele Eesti keele koondkorpus. Sõnaraamat sisaldab rohkem kui 40 000 märksõna. Sõnaraamatu veelgi põhjalikum ja pidevalt täienev versioon on kättesaadav veebilehel www.ee-lv.lv.

ŠĶIRKĻA STRUKTŪRA

SŌNAARTIKLI STRUKTUUR

ŠĶIRKĻA VĀRDS

Šķirklis sākas ar šķirkļa vārdu (**aabits** ābece). Lokāmajiem jeb deklinējamajiem vārdiem norādīta vienskaitļa nominatīva forma, daudzskaitliniekiem – daudzskaitļa nominatīva forma. Darbības vārdiem norādīta t. s. *-ma* infinitīva forma. Šķirkļa vārds var būt arī cita šķirkļa vārda gramatiskā forma. Šādā gadījumā figūriekavās sniegta norāde uz pamata šķirkļa vārdu (**aja** {>`aeg}, **oelda** {>`ütlema}).

Igauņu valodā ir darbības vārdu savienojumi, kuros darbības vārds iegūst jaunu nozīmi apvienojumā ar kādu citu, teikumā brīvā pozīcijā novietotu palīgvārdu (parasti apstākļa vārdu, retāk – citas vārdšķiras vārdu), un semantiski bieži atbilst latviešu valodas darbības vārdiem ar priedekli (**vālja andma** izdot; **aru saama** saprast). Šie savienojumi iekļauti vārdnīcā kā atsevišķi šķirkļi, un to palīgvārdi norādīti pelēkā krāsā (**vālja tegema** izmaksāt). Veidojot atvasinājumus vai divdabjus, šādi vārdu savienojumi kļūst par salikteni (**vālja|andmine** izdošana; **aru|saamine 1.** izpratne **2.** sapratne; **aru|saadav** saprotams).

Šķirkļa vārdi un gramatiskā informācija papildināta ar vairākām zīmēm:

- | saliktenos norāda uz robežu starp abām saliktena daļām (**aasta|eelarve**);
- pirms vai aiz šķirkļa vārda norāda, ka šķirkļa vārds ir saliktena daļa (**-alune**; **ainu-**);
- ` vārdos ar pakāpju miju norāda uz stiprajā pakāpē uzsveramo zilbi (**lill**; **aad`lik**);
- [] norāda uz fakultatīviem elementiem, kas nemaina vārda nozīmi (**alam[määra]|palk** minimālā alga; **armuke[ne]** mīļākais).

MĀRKSŌNA

Sōnaartikkel algab mārksōnaga (**aabits**). Kāand-sōnad on ainsuse nimetavas (mitmussōnad mitmuse nimetavas), tegusōnad *ma*-tegevusnimes. Viitemārksōnaks vōib olla ka muu pōhimārksōna grammatiline vorm (**aja** {>`aeg}, **oelda** {>`ütlema}).

Eesti keelt iseloomustavad tegusōnāuhendid (ūhend- ja vāljendtegeusōnad), milles tegusōna omandab uue tāhenduse seoses lauses esineva abisōnaga (tavaliselt määrsōna, harvem muu sōnaliik). Tāhenduselt vastavad sellised tegusōnad tihti lāti eesliitelistele tegusōnadele (**vālja andma** izdot; **aru saama** saprast). Ūhend- ja vāljendtegeusōnad on sōnaraamatus esitatud pōhitegeusōna juures eraldi mārksōnadena, abisōnad teist vārvi kirjas (**vālja tegema** izmaksāt). Sōnaraamat esitab ka eesti keelele iseloomulikke ūhend- ja vāljendverbidest tuletatud liitsōnu (**vālja|andmine** izdošana; **aru|saamine 1.** izpratne; **2.** sapratne; **aru|saadav** saprotams).

Mārksōnadele ja grammatilisele teabele on vajaduse korral lisatud tāiendavāid mārke:

- | tāhistab liitsōnaosiste vahelist piiri (**aasta|eelarve**)
- mārksōna ees vōi taga tāhistab mārksōna esinemist liitsōna osisena (**-alune**; **ainu-**);
- ` mārģib astmevahelduslike sōnade ja liidete tugevat astet (**lill**; **aad`lik**)
- [] mārģib fakultatīivseid elemente, mis ei muuda sōna tāhendust (**alam[määra]|palk** minimālā alga; **armuke[ne]** mīļākais)

ŠĶIRKĻA VĀRDU SECĪBA

Šķirkļa vārdi sarindoti atbilstoši igauņu valodas alfabētam:

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll
Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Šš Zz Žž Tt Uu Vv
Ww Ōō Ää Öö Üü Xx Yy

Uz homonīmiem un homoformām norāda mazie burti (^{a, b, c} utt.), un šie vārdi vispirms kārtoti atbilstoši tālāk sniegtajam vārdšķiru sarakstam, vārdšķirām sakrītot – alfabēta secībā. Darbības vārdu savienojumi kārtoti aiz pamata šķirkļa vārda alfabēta secībā pēc palīgvārda (**andma**, **andeks andma**, **edasi andma**, **vālja andma** utt.).

VĀRDŠKIRAS

Aiz šķirkļa vārda norādīta vārdšķira. Vārdnīcā lietoti šādi vārdšķiru saīsinājumi:

<i>s</i>	lietvārds jeb substantīvs
<i>adj</i>	īpašības vārds jeb adjektīvs
<i>num</i>	skaitļa vārds jeb numerālis
<i>pr</i>	vietniekvārds jeb pronomens
<i>v</i>	darbības vārds jeb verbs
<i>p</i>	divdabis jeb particips
<i>adv</i>	apstākļa vārds jeb adverbs
<i>konj</i>	saiklis jeb konjunkcija
<i>prp</i>	prievārds jeb prepozīcija
<i>pop</i>	postpozīcija
<i>intj</i>	izsaukmes vārds jeb interjekcija

Vārdšķira nav norādīta 1) salikteņu pirmajām daļām, uz kurām norāda defīse aiz šķirkļa vārda; 2) darbības vārdu savienojumiem; 3) vārdu gramatiskajām formām, izņemot divdabjus.

SKAITLIS

Saīsinājums *pl* aiz vārdšķiras norāda uz daudzskaitlinieku.

MĀRKSŌNADE JĀRĶESTUS

Mārksōnad on jārķestatud eesti tĀhestiku alusel:

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll
Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Šš Zz Žž Tt Uu Vv
Ww Ōō Ää Öö Üü Xx Yy

Homonūimid esitatakse eraldi sōnaartiklitenā, neid eristab vāketāht (^{a, b, c} jne) mārksōnā jārel. Homonūumide jārķestus vastab sōnaliikide jārķestusele allpool esitatud loendis. Kui homonūumsete mārksōnade sōnaliik on sama, esitatakse need tĀhestikjārķestuses. Ūhend- ja vāljendteģusōnad on esitatud pōhiteģusōnā jārel abisōnade tĀhestikjārķestuses (**andma**, **andeks andma**, **edasi andma**, **vālja andma** jne).

SŌNALIIGID

Mārksōnā jārel on nāidatud sōnaliik. Sōnaraamat on kasutatud jārģmisi sōnaliigilūhendeid:

<i>s</i>	nimisōnā ehk substantiiv
<i>adj</i>	omadussōnā ehk adjektiiiv
<i>num</i>	arvsōnā ehk numeraal
<i>pr</i>	asesōnā ehk pronomēn
<i>v</i>	teģusōnā ehk verb
<i>p</i>	kesksōnā ehk partitsiip
<i>adv</i>	māārsōnā ehk adverb
<i>konj</i>	sidesōnā ehk konjunktisioōn
<i>prp</i>	eessōnā ehk prepositsioōn
<i>pop</i>	tagasōnā ehk postpositsioōn
<i>intj</i>	hūūdsōnā ehk interjektisioōn

Sōnaliiki ei ole nāidatud 1) liitsōnā tĀiendosisel, mida tĀhistab sidekriips mārksōnā ees vōi taga; 2) ūhend- ja vāljendteģusōnadel; 3) muutevormidel, v.a kesksōnad.

ARV

pl mārksōnā jārel tĀhistab mitmussōnu.

GRAMATISKĀ INFORMĀCIJA

Figūriekavās { } norādītas šādas šķirkļa vārda gramatiskās formas:

1) deklinējamajiem vārdiem – vienskaitļa ģenitīvs, vienskaitļa partitīvs un daudzskaitļa partitīvs (**aabits** *s* {aabitsa, aabitsat, aabitsaid}), daudzskaitļiniekiem – daudzskaitļa ģenitīvs un daudzskaitļa partitīvs (**jāätmed** *s pl* {jāätmete, jāätmeid});

2) konjugējamajiem vārdiem – t. s. *-da* nenoteiksme un īstenības izteiksmes tagadnes vienskaitļa pirmā persona (**aimama** *v* {aimata, `aiman}).

Gramatiskā informācija nav norādīta darbības vārdiem bez pakāpju mijas, darbības vārdu savienojumiem, saliktniem, kuru beigu daļa ir atsevišķs vārdnīcas šķirkļa vārds, un vietvārdiem.

NOZĪME

Vārda atšķirīgu nozīmju tulkojumus ievada kārtas skaitļi **1., 2., 3.** utt. (**kavalalt 1.** viltīgi **2.** atjautīgi).

Tulkojumā minētajām saliktnu daļām un ģenitīveņiem pievienota defīse (**alus-** pamat-; **rootsi** zviedru-).

NOZĪMES TULKOJUMU PRECIZĒJOŠI APZĪMĒJUMI

Pirms nozīmes tulkojuma var būt sniegti precizējoši apzīmējumi, kas raksturo tikai šķirkļa vārdu. Vārdnīcā izmantoti šādi vārda lietošanas jomu apzīmējumi:

<i>anat.</i>	anatomijs
<i>biol.</i>	bioloģija
<i>ekon.</i>	ekonomika
<i>fiz.</i>	fizika
<i>inf.</i>	informātika
<i>jur.</i>	jurisprudence
<i>ķīm.</i>	ķīmija
<i>mat.</i>	matemātika

GRAMMATILINE TEAVE

Looksulgudes { } on esitatud jārgmised grammatilised vormid:

1) käändsõnadel – ainsuse omastav, osastav ja mitmuse osastav (**aabits** *s* {aabitsa, aabitsat, aabitsaid}), mitmussõnadel – mitmuse omastav ja mitmuse osastav (**jäätmed** *s pl* {jäätmete, jäätmeid});

2) tegusõnadel – *da*-tegevusnimi ja kindla kõneviisi oleviku ainsuse esimene pööre (**aimama** *v* {aimata, `aiman}).

Grammatilisi vorme pole esitatud astmevahelduseta tegusõnadel, ühend- ja väljendteigusõnadel, liitsõnadel, mille lõpuosis ei ole eraldi märksõnana sõnaraamatus, ega ka kohanimedel.

TÄHENDUS

Sõna tähendusi eristatakse numbritega **1., 2., 3.** jne (**kavalalt 1.** viltīgi **2.** atjautīgi).

Tõlkes äratoodud liitsõna osistele ja omastavas esitatud vastetele on lisatud sidekriips (**alus-** pamat-; **rootsi** zviedru-).

TÄHENDUST TÄPSUSTAVAD MÄRGENDID

Enne tähendus(t)e esitamist on vajaduse korral märksõnale lisatud täpsustavaid märgendeid. Sõnaraamatus on kasutatud järgmisi sõna kasutusfääri iseloomustavaid märgendeid:

<i>anat.</i>	anatoomia
<i>biol.</i>	bioloogia
<i>ekon.</i>	majandus
<i>fiz.</i>	füüsika
<i>inf.</i>	informaatika
<i>jur.</i>	õigusteadus
<i>ķīm.</i>	keemia
<i>mat.</i>	matemaatika

<i>med.</i>	medicīna
<i>mil.</i>	militārā leksika
<i>mūz.</i>	mūzika
<i>spr.</i>	sports
<i>tehn.</i>	tehnika
<i>val.</i>	valodniecība
<i>vēst.</i>	vēsture

<i>med.</i>	meditsiin
<i>mil.</i>	sõjandus
<i>mūz.</i>	muusika
<i>spr.</i>	sport
<i>tehn.</i>	tehnika
<i>val.</i>	keeleteadus
<i>vēst.</i>	ajalugu

Jomas apzīmējumi lietoti tikai tad, ja šķirkļa vārdam kādā specifiskā jomā ir no pamatnozīmes atšķirīga nozīme (**hunt 1.** vilks **2. tehn.** smalcinātājs) vai ja šķirkļa vārds un tā tulkojums lietojams tikai specifiskajā jomā (**liimeister tehn.** slīmests).

Papildus vārdnīcā izmantoti šādi šķirkļa vārda lietojumu raksturojoši saīsinājumi:

<i>dial.</i>	dialektisms
<i>novec.</i>	novecojis vārds
<i>pārn.</i>	pārnesta nozīme
<i>sar.</i>	sarunvalodas vārds
<i>vulg.</i>	vulgārisms

Tāpsustavaid mērgendeid kasutatakse ainult siis, kui märksõnal on mõnes erivaldkonnas pōhitāhendusest hālbiv tāhendus (**hunt 1.** vilks **2. tehn.** smalcinātājs) vōi kui märksõna ja selle vastet kasutatakse ainult erivaldkonnas (**liimeister tehn.** slīmests).

Lisaks on sõnaraamatus rakendatud jārgmisi sõnade kasutust kirjeldavaid stiilmērgendeid:

<i>dial.</i>	murdekeelend
<i>novec.</i>	vananenud sõna
<i>pārn.</i>	ūlekantud tāhendus
<i>sar.</i>	kōnekeelne sõna
<i>vulg.</i>	vulgaarkeelend

PAPILDU PASKAIDROJUMI

Pirms nozīmes tulkojuma iekavās () var būt sniegta precizējoša informācija vai papildu paskaidrojums (**katla|kūtja** (katla) kurinātājs), kā arī norāde uz lietojuma jomu, kas nav iekļauta apzīmējumu sarakstā (**juhu|leid** (arheoloģijā) savrupatradums). Augiem un dzīvniekiem sniegts to latīniskais nosaukums (**lumi|mari** (*Symphoricarpos*) sniegoga).

LIETOJUMA PIEMĒRI

Šķirkli iekļauti arī lietojuma piemēri – salikteni, frāzes un frazeoloģismi. Pirms salikteniem ir balts aplis ◦, pirms vārdu savienojumiem un frāzēm – melns aplis • un pirms frazeoloģismiem – trīsstūris Δ. Salikteni un vārdu savienojumi sniegti atsevišķi katrai nozīmei, savkārt frazeoloģismi – visam šķirklim kopumā.

Igaņu valodā nākotni pārsvarā izsaka ar konteksta palīdzību, tāpēc nākotne tulkojumos

LISASELGITUSED

Vajaduse korral esitatakse ūmarsulgudes () tāpsustusi vōi lisaselgitusi (**katla|kūtja** (katla) kurinātājs) vōi viiteid kasutussfāāriļe, mida ei ole nimetatud ūlaltoodud loendis (**juhu|leid** (arheoloģijā) savrupatradums). Taimede ja loomade puhul on lisatud ladinakeelne nimeetus (**lumi|mari** (*Symphoricarpos*) sniegoga).

KASUTUSNĀĪTED

Sõnaartiklis esitatakse nāiteid sõnade kasutamise kohta: liitsõnu, pūsvāļjendeid ja frazeologisme. Liitsõnade ees on valge sōōr ◦, sōna-ūhendite ja pūsvāļjendite ees must sōōr • ja frazeologismide ees kolmnurk Δ. Liitsõnad ja vāļjendid on esitatud sōna īga tāhenduse kohta eraldi, frazeologismid aga sōnaartikli lōpus.

Eesti keeles antakse tulevikku tavaliselt edasi konteksti abiga, mistōttu tulevikuvorme

lietota vien tad, ja to nosaka konteksts (**homme lähen turule** rīt iešu uz tirgu). Arī sieviešu dzimte tulkojumus lietota tikai konteksta no-teiktajos gadījumos.

VIETVÄRDI

Igaunu valodā citu valstu vietvārdus pieņemts atveidot oriģinālrakstībā, atšķirīga alfabēta vai raksta gadījumā transliterējot. Izņēmums ir vietvārdi, kuriem igauņu valodā atbilst pašu valodas vārdi. Lībiešu vēsturiski apdzīvoto vietu nosaukumus Ziemeļkurzemē igauņiski pieņemts atveidot saskaņā ar lībiešu valodas rakstību (**Sānag** Saunags). Zvaigznīte * pie vietvārda latviešu valodā norāda uz tā variantu, kas ir novecojis vai ir mazāk ieteicams (**Tartu** Tartu, *Tērbata; **Mõisaküla** Meisakila, *Meizakila). Saīsinājums *vēst.* norāda uz vietvārda vai tā nozīmes vēsturisku lietojumu.

on tölgetes kasutatud vaid siis, kui seda nõuab kontekst (**homme lähen turule** rīt iešu uz tirgu). Naissoovorme kasutatakse tölgetes vaid siis, kui kontekst seda tingimata nõuab.

KOHANIMED

Eesti keelele on omane kirjutada teiste riiki-de kohanimed algupäraselt. Erineva tähestiku puhul need transliteeritakse. Erandiks on kohanimed, millel eesti traditsioonis on juurdunud omakeelsed nimed. Põhja-Kuramaa liivi külade nimesid on eesti keeles tavaks kirjutada liivipäraselt (**Sānag** Saunags). Tärn * lätikeelse kohanime ees märgib nimevarianti, mis on vananenud või mille kasutamine ei ole soovitatav (**Tartu** Tartu, *Tērbata; **Mõisaküla** Meisakila, *Meizakila). Lühend *vēst.* märgib kohanime või selle lätikeelse vaste ajaloolist kasutust.

IESKATS IGAUŅU VALODAS VÄRDU LOCĪŠANĀ ŪLEVAADE EESTI KEELE SŌNADE MUUTMISEST

Vārdu locīšana igauņu valodā ir bagāta dažādām formām. Šeit sniegts vispārīgs ieskats izplatītākajos locīšanas veidos.

DEKLINĒŠANA

Igaunu valodā deklinējamajiem vārdiem vienskaitlī ir trīs pamatformas: nominatīvs, ģenitīvs un partitīvs. Ģenitīvs un partitīvs nav darināmi regulāri, tāpēc tie ir norādīti vārdnīcā. Pārējie vienskaitļa locījumi, kā arī daudzskaitļa nominatīvs veidojams no vienskaitļa ģenitīva.

Eesti keelt iseloomustab muutevormistiku rikkus. Alljärgnevalt on esitatud lühiülevaade eesti keele sõnade muutmisest.

KÄÄNAMINE

Eesti keeles on käändsõnadel ainsuses kolm põhivormi: nimetav, omastav ja osastav. Neid ei ole võimalik teiste vormide alusel tuletada, mistõttu need esitatakse sõnaraamatus. Ülejäänud ainsuse käänded ja mitmuse nimetav moodustatakse ainsuse omastavast.

Daudzskaitļa ģenitīvu veido no vienskaitļa partitīva. Citi daudzskaitļa locījumi, izņemot partitīvu, veidojami no daudzskaitļa ģenitīva, tāpēc vārdnīcā pie šķirkļa vārda norādīts arī daudzskaitļa partitīvs.

Īpašības vārds tiek saskaņots ar lietvārdu skaitlī un locījumā, izņemot terminatīvā, esī-vā, abesīvā un komitatīvā. Šajos locījumos īpašības vārds paliek attiecīgi vienskaitļa vai daudzskaitļa nominatīvā.

Mitmuse omastav moodustatakse ainsuse osastavast. Sõnaraamatus esitatakse mitmuse osastav, sest seda ei ole võimalik teiste vormide alusel tuuletada. Ülejäänud *de*-tunnusega mitmuse käänded moodustatakse mitmuse omastavast.

Omadussõnaline täiend ühildub põhjaga arvus ja käändes, v.a rajav, olev, ilma- ja kaasaütlev: neis käändeis jääb täiend ainsuse *resp.* mitmuse omastavasse käändesse.

	Vienskaitlis / Ainsus	Daudzskaitlis / Mitmus
Nominatīvs / Nimetav	valge auto, sinine `kott	valged autod, sinised kotid
Ģenitīvs / Omastav	valge auto, sinise koti	valgete autode, siniste `kottide
Partitīvs / Osastav	valget autot, sinist `kotti	valgeid autosid, siniseid `kotte
Illatīvs / Sisseütlev	valgesse autosse, sinisesse `kotti / kotisse	valgetesse autodesse, sinistesse `kottidesse
Inesīvs / Seesütlev	valges autos, sinises kotis	valgetes autodes, sinistes `kottides
Elatīvs / Seestütlev	valgest autost, sinisest kotist	valgetest autodest, sinistest `kottidest
Allatīvs / Alaleütlev	valgele autole, sinisele kotile	valgetele autodele, sinistele `kottidele
Adesīvs / Alalütlev	valgel autol, sinisel kotil	valgetel autodel, sinistel `kottidel
Ablatīvs / Alaltütlev	valgelt autolt, siniselt kotilt	valgetelt autodelt, siniselt `kottidelt
Translatīvs / Saav	valgeks autoks, siniseks kotiks	valgeteks autodeks, sinisteks `kottideks
Terminatīvs / Rajav	valge autona, sinise kotini	valgete autodena, siniste `kottideni
Esīvs / Olev	valge autona, sinise kotina	valgete autodena, siniste `kottidena
Abesīvs / Ilmaütlev	valge autota, sinise kotita	valgete autodeta, siniste `kottideta
Komitatīvs / Kaasaütlev	valge autoga, sinise kotiga	valgete autodega, siniste `kottidega

ADJEKTĪVU SALĪDZINĀMĀS PAKĀPES

Salīdzināmās pakāpes igauņu valodā parasti tiek darinātas no vienskaitļa ģenitīva. Vispārāko pakāpi darina divos veidos: 1) palīg-vārds **kõige** 'vis-' un pārākās pakāpes forma; 2) pamata pakāpes vienskaitļa ģenitīva sakne + galotne *-im* vai *-em*.

OMADUSSÕNA VÖRDLUSASTMED

Keskvõrde tunnus on *m*, mis tavaliselt liitub algvõrde ainsuse omastavale. Ülivõrde moodustamisel on kaks võimalust: 1) abisõna **kõige** 'vis-' ja keskvõrde vorm; 2) algvõrde ainsuse omastava tüvi (sageli tüvetäishääliku teisendusega) + tunnus *-im* või *-em*.

Pamata pakāpe / Algvõrre	Ģenitīvs / Genitiiv	Pārākā pakāpe / Keskvõrre	Vispārākā pakāpe / Ülivõrre
ilus	ilusa	ilusam	kõige ilusam ~ ilusaim
oluline	olulise	olulisem	kõige olulisem ~ olulisim
kole	koleda	koledam	kõige koledam ~ koledaim
hapu	hapu	hapum	kõige hapum
vana	vana	vanem	kõige vanem ~ vanim

KONJUGĒŠANA

PÖÖRAMINE

Konjugējamajiem vārdiem ir trīs pamatformas: tā sauktā *-ma* nenoteiksme, *-da* nenoteiksme un īstenības izteiksmes tagadnes vienskaitļa pirmā persona.

Pöörsõnal on neli põhivormi: *ma*-tegevusnimi, *da*-tegevusnimi, kindla kõneviisi oleviku esimene pööre ja kindla kõneviisi umbisikulisest tegumoe olevik.

1. NENOTEIKSME / MA- JA DA-TEGEVUSNIMI

<i>-ma</i>	<i>-da</i>
elama	elada
lugema	lugeda
`vaatama	vaadata

2. DARĀMĀ KĀRTA / ISIKULINE TEGUMOOD

2.1. Īstenības izteiksme / Kindel kõneviisi

Vienkāršā tagadne / Olevik

	Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
es / mina	elan, `loen, `vaatan	ei ela, ei `loe, ei `vaata
tu / sina	elad, `loed, `vaatad	
viņš, viņa / tema	elab, `loeb, `vaatab	
mēs / meie	elame, `loeme, `vaatame	
jūs / teie	elate, `loete, `vaatate	
viņi, viņas / nemad	elavad, `loevad, `vaatavad	

Vienkāršā pagātne / Lihtminevik

	Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
es / mina	elasin, lugesin, `vaatacin	ei elanud, ei lugenud, ei vaadanud
tu / sina	elasid, lugesid, `vaatasid	
viņš, viņa / tema	elas, luges, `vaatas	
mēs / meie	elasime, lugesime, `vaatasime	
jūs / teie	elasite, lugesite, `vaatasite	
viņi, viņas / nemad	elasid, lugesid, `vaatasid	

Saliktā tagadne / Tāisminevik

	Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
es / mina	olen elanud, olen lugenud, olen vaadanud	ei ole elanud, ei ole lugenud, ei ole vaadanud
tu / sina	oled elanud, oled lugenud, oled vaadanud	
viņš, viņa / tema	on elanud, on lugenud, on vaadanud	
mēs / meie	oleme elanud, oleme lugenud, oleme vaadanud	
jūs / teie	olete elanud, olete lugenud, olete vaadanud	
viņi, viņas / nemad	on elanud, on lugenud, on vaadanud	

Saliktā pagātne / Ennemeivik

	Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
es / mina	olin elanud, olin lugenud, olin vaadanud	ei ole elanud, ei ole lugenud, ei ole vaadanud
tu / sina	olid elanud, oled lugenud, olid vaadanud	
viņš, viņa / tema	oli elanud, oli lugenud, oli vaadanud	
mēs / meie	olime elanud, olime lugenud, olime vaadanud	
jūs / teie	olite elanud, olite lugenud, olite vaadanud	
viņi, viņas / nemad	olid elanud, olid lugenud, olid vaadanud	

2.2 Vēlējuma izteiksme / Tingiv kōneviis

Tagadne / Olevik

	Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
es / mina	elaks[in], `loeks[in], `vaataks[in]	ei elaks, ei `loeks, ei `vaataks
tu / sina	elaks[id], `loeks[id], `vaataks[id]	
viņš, viņa / tema	elaks, `loeks, `vaataks	
mēs / meie	elaks[ime], `loeks[ime], `vaataks[ime]	
jūs / teie	elaks[ite], `loeks[ite], `vaataks[ite]	
viņi, viņas / nemad	elaks[id], `loeks[id], `vaataks[id]	

Pagātne / Minevik

	Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
es / mina	oleks[in] elanud, oleks[in] lugenud, oleks[in] vaadanud	ei oleks elanud, ei oleks lugenud, ei oleks vaadanud
tu / sina	oleks[id] elanud, oleks[id] lugenud, oleks[id] vaadanud	
viņš, viņa / tema	oleks elanud, oleks lugenud, oleks vaadanud	
mēs / meie	oleks[ime] elanud, oleks[ime] lugenud, oleks[ime] vaadanud	
jūs / teie	oleks[ite] elanud, oleks[ite] lugenud, oleks[ite] vaadanud	
viņi, viņas / nemad	oleks[id] elanud, oleks[id] lugenud, oleks[id] vaadanud	

2.3. Atstāstījuma izteiksme / Kaudne kōneviis

Tagadne / Olevik

	Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
visās personās / kōigis pōoretēs	elavat, lugevat, `vaatavat	ei elavat, ei lugevat, ei `vaatavat

Pagātne / Minevik

	Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
visās personās / kōigis pōoretēs	olevat elanud, olevat lugenud, olevat vaadanud	ei olevat elanud, ei olevat lugenud, ei olevat vaadanud

2.4. Pavēles izteiksme / Kāskiv kõneviis

	Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
es / mina	-	-
tu / sina	Ela! `Loe! `Vaata!	Ära ela! Ära `loe! Ära `vaata!
viņš, viņa / tema	Elagu! Lugegu! Vaadaku!	Ärgu elagu! Ärgu lugegu! Ärgu vaadaku!
mēs / meie	Elagem! Lugegem! Vaadakem!	Ärgem elagem! Ärgem lugegem! Ärgem vaadakem!
jūs / teie	Elage! Lugege! Vaadake!	Äрге elage! Äрге lugege! Äрге vaadake!
viņi, viņas / nemad	Elagu! Lugegu! Vaadaku!	Ärgu elagu! Ärgu lugegu! Ärgu vaadaku!

2.5. Jusīvs / Mõõnev kõneviis

visās personās / kõigis pööretes	elagu, lugegu, vaadaku!	ärgu elagu, ärgu lugegu, ärgu vaadaku
-------------------------------------	-------------------------	---------------------------------------

3. BEZPERSONAS KÄRTA / UMBISIKULINE TEGUMOOD

3.1. Īstenības izteiksme / Kindel kõneviis

Vienkāršā tagadne / Olevik		Vienkāršā pagātne / Lihtminevik	
Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus	Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
elatakse	ei elata	elati	ei elatud
`loetakse	ei `loeta	`loeti	ei `loetud
vaadatakse	ei vaadata	vaadati	ei vaadatud
-takse, -dakse, -akse	-ta, -da, -a	-ti, -di	-tud, -dud

Saliktā tagadne / Tāisminevik		Saliktā pagātne / Enneminēvik	
Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus	Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
on elatud	ei ole elatud	oli elatud	ei olnud elatud
on `loetud	ei ole `loetud	oli `loetud	ei olnud `loetud
on vaadatud	ei ole vaadatud	oli vaadatud	ei olnud vaadatud
-tud, -dud	-tud, -dud	-tud, -dud	-tud, -dud

3.2. Vēlējuma izteiksme / Tingiv kõneviis

Tagadne / Olevik		Pagātne / Minevik	
Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus	Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
elataks	ei elataks	oleks elatud	ei oleks elatud
`loetaks	ei `loetaks	oleks `loetud	ei oleks `loetud
vaadataks	ei vaadataks	oleks vaadatud	ei oleks vaadatud
-taks, -daks	-taks, -daks	-tud, -dud	-tud, -dud

3.3. Atstāstījuma izteiksme / Kaudne kõneviis

Tagadne / Olevik		Pagātne / Minevik	
Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus	Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
elatavat `loetavat vaadatavat	ei elatavat ei `loetavat ei vaadatavat	olevat elatud olevat `loetud olevat vaadatud	ei olevat elatud ei olevat `loetud ei olevat vaadatud
-tavat, -davāt	-tavat, -davāt	-tud, -dud	-tud, -dud

3.4. Pavēles izteiksme / Kāskiv kõneviis

Apgalvojums / Jaatus	Noliegums / Eitus
Elatagu! `Loetagu! Vaadatagu!	Ärgu elatagu! Ärgu `loetagu! Ärgu vaadatagu!
-tagu, -dagu	-tagu, -dagu

3.5. Jusīvs / Mõõnev kõneviis

elatagu, `loetagu, vaadatagu	ärgu elatagu, ärgu `loetagu, ärgu vaadatagu
------------------------------	---

4. DIVDABJI / KESKSÕNAD

Lokāmie divdabji / Kāänduvad kesksõnad		Nelokāmie divdabji / Kāändumatud kesksõnad	
Tagādnes divdabjis / Oleviku kesksõna	elav, lugev, `vaatav	Pagātnes divdabjis / Mineviku kesksõna	elanud, lugenud, vaadanud
	-v		-nud
Bezpersonas kārtas tagādnes divdabjis / Umbisikulise tegumoe oleviku kesksõna	elatav, `loetav, `vaadatav	Bezpersonas kārtas pagātnes divdabjis / Umbisikulise tegumoe mineviku kesksõna	elatud, `loetud, vaadatud
	-tav, -dav		-tud, -dud

LESIKOGRĀFIJAS AVOTI

LESIKOGRAAFILISED ALLIKAD

- Aben, Karl. *Lāti-eesti sõnaraamat*. Tallinn: Valgus, 1959.
- Aben, Karl. *Lāti-eesti sõnaraamat*. Tallinn: Valgus, 1966.
- Aben, Karl. *Igauņu-latviešu vārdnīca* = Eesti-Lāti sõnaraamat. Red. Dž. Plakide. Rīga: Izdevniecība “Liesma”, 1967.
- Eesti Keele Instituudi kohanimeandmebaas* [tiešsaiste]. Eesti Keele Instituut. Koost. P. Päll. Tallinn, 2001–2015 [skatīts 2015. g. 1. apr.]. Pieejams: <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>
- Eesti keele põhisõnavara sõnastik*. Eesti Keele Instituut. Toim. J. Kallas u.c. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2014.
- Eesti keele seletav sõnaraamat*. Eesti Keele Instituut. Toim. M. Langemets jt. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2009.
- Eesti-vene sõnaraamat* = *Эстонско-русский словарь*. Eesti Keele Instituut. Koost. J. Kallas jt. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 1997–2009.
- Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2013*. Eesti Keele Instituut. Koos. T. Ereht jt. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2013.
- Igauņu-latviešu vārdnīca* [tiešsaiste]. Rīga: Sabiedrība Tilde, 2007 [skatīts 2015. g. 1. apr.]. Pieejams: <http://www.letonika.lv/groups/default.aspx?g=2&r=10611062>
- Kaalep, H.J., Muischnek, K. *Eesti kirjakeele sagedussõnastik*. Tartu: TÜ kirjastus, 2002.
- Kļava, D. *Eesti-lāti sõnaraamat* = Igauņu-latviešu vārdnīca. Valmiera: Lapa, 2002.
- Latviešu literārās valodas vārdnīca* [tiešsaiste]. LU Matemātikas un informātikas institūts, LU Latviešu valodas institūts, Apgāds “Zinātne”(1972–1999) [skatīts 2015. g. 1. apr.], 2011. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/llvv/>
- Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisija. *Akadēmiskā terminu datubāze AkadTerm* [tiešsaiste]. Rīga: Latvijas Zinātņu akadēmija [skatīts 2015. g. 1. apr.]. Pieejams: <http://termini.lza.lv/term>
- Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca* [tiešsaiste]. Red. I. Zuicena. Rīga: LU Latviešu valodas institūts [skatīts 2015. g. 1. apr.]. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/mlvv/>
- Skaidrojošā vārdnīca* [tiešsaiste]. Sast. A. Spektors. Rīga: LU MII, 2014 [skatīts 2015. g. 1. apr.]. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/sv/>
- Tartu Ülikooli arvutilingvistika uurimisrühm. *Eesti keele koondkorpus* [tiešsaiste]. Tartu: Tartu Ülikool [skatīts 2015. g. 1. apr.]. Pieejams: <http://www.cl.ut.ee/korpused/segakorpus>
- Vitso, T.R., Ernštreits, V. *Līvõkīēl-ēstikīēl-lejķīēl sõnārõntõz* = Liivi-eesti-lāti sõnaraamat = Lībiešu-igauņu-latviešu vārdnīca. Tartu, Rīga: Tartu Ülikool, Latviešu valodas aģentūra, 2012.